

Riktlinjer för utbildning på forskarnivå i idrottsvetenskap

vid Örebro universitet

**RIKTLINJER FÖR UTBILDNING PÅ FORSKARNIVÅ I IDROTTSVETENSKAP
VID ÖREBRO UNIVERSITET**

INLEDNING	3
REKRYTERING OCH ANTAGNING	3
HANDLEDARE OCH HANDLEDNING	4
<i>Om handledningen inte fungerar tillfredsställande</i>	5
<i>Rutiner då huvudhandledare säger upp sin tjänst vid Örebro universitet</i>	5
INTRODUKTION TILL FORSKARUTBILDNING	6
FORSKARUTBILDNINGENS INNEHÅLL.....	6
<i>Forskarutbildningskurser</i>	6
<i>Vetenskapliga konferenser</i>	6
<i>Ämnets pågående forskning</i>	6
<i>Internationalisering</i>	7
INDIVIDUELLA STUDIEPLANER.....	7
MÅLUPPFYLLELSE	8
<i>Forskningskollegium</i>	8
<i>Handledarkollegium</i>	8
<i>Doktorandsamråd</i>	8
<i>Annan uppföljning</i>	9
<i>Forskarutbildningskurser</i>	9
<i>Kvalitetsgranskningar i forskarutbildningen</i>	9
<i>Planeringsseminarium</i>	10
<i>Halvtidsseminarium</i>	10
<i>Slutseminarium</i>	11
<i>Rutiner för uppföljning av problematiska planerings-, halvtids- samt slutseminarier</i>	11
AVHANDLINGENS FORM	12
LICENTIATUPPSATSENS FORM	13
FRAMSTÄLLNING AV DOKTORSAVHANDLINGAR OCH LICENTIATUPPSATSER.....	13
<i>Doktorsavhandling</i>	13
<i>Licentiatuppsats</i>	13
DISPUTATION OCH LICENTIATSEMINARIUM	14
<i>Disputation</i>	14
<i>Licentiatseminarium</i>	15
DOKTORANDERS INFLYTANDE ÖVER UTBILDNINGEN	16
JÄMSTÄLLDHET I FORSKARUTBILDNINGEN.....	16
ARBETSLIVSPERSPEKTIV I UTBILDNINGEN	16
UTVÄRDERING AV FORSKARUTBILDNINGEN.....	17
BILAGA 1. CHECKLISTA FÖR FORSKARSTUDERANDE OCH HANDLEDARE INFÖR SLUTSEMINARIUM	18

Inledning

Riktlinjerna för forskarutbildning i idrottsvetenskap vid Örebro universitet utgör ett komplement till den reglering av forskarutbildningen som finns i högskoleförordningen och i Örebro universitets centrala regelverk för forskarutbildning. I ämnets riktlinjer finns viss upprepning av sådant som regleras i dessa dokument, men uttolkat för ämnet och med vissa tillägg¹.

Riktlinjerna har upprättats av ämnets forskningskollegium, där ämnets handledare, forskare och doktorander finns företrädade. De ska fungera stödjande och klargörande i forskarutbildningens olika skeden, för både doktorander och handledare. Ämnesansvarig, eller av denne utsedd, ansvarar för att överlämna riktlinjerna till nya handledare. Huvudhandledare ansvarar för att riktlinjerna överlämnas till nyantagen doktorand.

Rekrytering och antagning

Rekrytering av doktorander ska ses som en angelägenhet för hela ämnet, och stor vikt ska läggas vid rekryteringen. Rekryteringsprocessen ska hanteras av minst två forskare samt ämnesansvarig. På så sätt ska ämnet så långt möjligt tillförsäkra:

- att doktorander som antas till forskarutbildning i idrottsvetenskap återspeglar såväl den bredd som de specifika inriktningar som ämnet vid Örebro universitet har och behöver,
- att de som antas till forskarutbildning i idrottsvetenskap har intresse för och kapacitet att genomföra utbildningen inom utsatt tid,
- att handledarkompetens och övriga resurser är adekvata, samt
- att jämställdhetsaspekter är beaktade vid rekrytering.

Antagning till forskarutbildning i idrottsvetenskap regleras i *Antagningsordning för Örebro universitet – utbildning på forskarnivå* (www.oru.se).

I övrigt gäller att rekrytering av doktorander vid institutionen främst sker på två sätt; 1. I konkurrens genom externt annonserade tjänster, 2. Genom extern finansiering via forskningsråd, landsting, skolor, idrottsförbund etc., där en specifik forskarstuderande är knuten till finansieringen. För forskarstuderande som söker i konkurrens i externt annonserade tjänster gäller att:

- Externt utannonserade tjänster bör annonseras såväl nationellt som internationellt.
- För sökande gäller inlämnande av intressebeskrivning.
- Efter att behörighet prövats ska alla sökande till tjänsten bedömas av 2-3 personer i ämnet. Bedömning sker utifrån de kriterier som anges på ansökningsblan-

¹ Föreliggande dokument är upprättat 2012 och är senast uppdaterad 2018-01-11

ketten (utbildningsbakgrund, specifika färdigheter, uppsatsens kvalitet, intressebeskrivningens kvalitet samt övriga publikationer).

- Vid behov (där viss kompetens saknas eller där jäv förekommer) anlitas externa granskare.
- Vid behov genomförs intervju med en eller flera sökanden. Det görs på initiativ av ämnesansvarig.
- Efter bedömning i ämnet eller inriktningen tas ärendet upp på fakultetens antagningsmöten och föredragande redogör för de bedömningar som gjorts i ämnet. Skriftligt underlag ska finnas. Vid mötet finns ledamöter från fakultetens samtliga forskarutbildningsämnen och inriktningar (Handikappvetenskap, Idrottsvetenskap, Medicinsk vetenskap). Samtliga på mötet diskuterar den sökandes kompetens och möjlighet att tillgodogöra sig utbildning på forskarnivå.

För forskarstuderande som har extern finansiering gäller att:

- Vid ansökan ska de blanketter som utarbetats för forskningsplaner på institutionen alltid användas.
- För sökande gäller inlämnande av forskningsplan. Mer information angående hur en forskningsplan ska utformas finns på ämnets hemsida för forskarutbildning.
- Efter att behörighet prövats ska den sökande bedömas av 2-3 personer i ämnet eller inriktningen. Bedömning sker utifrån de kriterier som anges på ansökningsblanketten (utbildningsbakgrund, specifika färdigheter, uppsatsens kvalitet, forskningsplanens kvalitet och genomförande samt övriga publikationer).
- Vid behov (där viss kompetens saknas eller där jäv förekommer) anlitas externa granskare.
- Vid behov genomförs intervju med den sökanden samt huvudhandledare. Det görs på initiativ av ämnesansvarig.
- Då externa granskare och/eller intervju används (ofta pga. osäkerheter i forskningsplanen) kommer tidsplanen för antagning att förskjutas med minst ett antagningsmöte.
- Efter bedömning i ämnet tas ärendet upp på antagningsmötet och föredragande redogör för de bedömningar som gjorts i ämnet. Skriftligt underlag ska finnas. Vid mötet finns ledamöter från fakultetens samtliga forskarutbildningsämnen och inriktningar (Handikappvetenskap, Idrottsvetenskap, Medicinsk vetenskap). Samtliga på mötet diskuterar den sökandes kompetens och möjlighet att tillgodogöra sig utbildning på forskarnivå samt forskningsplanens genomförbarhet.

Handledare och handledning

För varje doktorand skall minst två handledare utses. En av dem ska utses till huvudhandledare. Huvudhandledare skall ha minst docentkompetens och skall ha anställning vid Örebro universitet, vara oavlönad docent i idrottsvetenskap vid Örebro universitet eller genom lärosätessavtal vara kopplad till Örebro universitet. Minst en av handledarna ska ha genomgått kurs i handledning av forskarstuderande.

Målet för idrottsvetenskap är att minst en av handledarna ingår i någon av forskningsmiljöns forskningsgrupper så att varje forskarstuderande får tillgång till ett större forskningssammanhang där seminarier, granskningar av texter och diskussion om forskning sker kontinuerligt.

Handledarnas roll och uppgifter framgår i Regelhandbok för utbildning på forskarnivå vid Örebro universitet. Därutöver vill ämnet särskilt lyfta fram att ett väsentligt ansvar för handledarna är att bevaka att forskarstudierna framskrider enligt tänkt tidsplan så att utbildningen kan avslutas inom ramen för utbildningstiden. Doktoranden ska, tillsammans med sina handledare, upprätta en realistisk plan för arbetet. Planen dokumenteras och utvärderas kontinuerligt i doktorandens individuella studieplan (ISP). Det är viktigt att tidigt uppmärksamma problem i avhandlingsarbetet som riskerar att stjälpa tidsplanen.

Om handledningen inte fungerar tillfredsställande

Om det uppstår problem som rör handledning kan både doktoranden och handledarna kontakta ämnesansvarig för en diskussion. I första hand ska en gemensam diskussion riktas mot lösningar för att förbättra handledningssituationen. Frågor av denna art ska ges en snabb handläggning. Om en lösning på problemen inte kan nås i ämnets interna diskussioner kontaktas prefekt.

I vissa fall kan byte av handledare vara lämpligt. Angående byte av handledare står följande i Regelhandbok för utbildning på forskarnivå vid Örebro universitet:

En doktorand som önskar byta handledare bör anmäla detta direkt till prefekten. Doktoranden behöver inte ange några skäl för byte av handledare och behöver inte delta i några överläggningar i ärendet. Om doktoranden så önskar kan han eller hon inleda med att tala med någon annan person vid universitetet. Fakultetskansliet kan besvara frågor (Regelhandbok, s 23).

I det fall ett byte av handledare aktualiseras föreslår ämnesansvarig i dialog med doktorand och prefekt vem som ska utses till ny handledare. Beslut om byte av handledare fattas av prefekten.

Rutiner då huvudhandledare säger upp sin tjänst vid Örebro universitet

Om huvudhandledare avslutar sin tjänst vid Örebro universitet under den forskarstuderandes studietid ska på initiativ av ämnesansvarig frågan om huvudhandledarskap utredas. Anledningen till det är ambitionen vid Örebro universitet att huvudhandledare ska vara anställd vid Örebro universitet.

Hänsyn ska främst göras till den forskarstuderandes projekt och studiesituation så att kontinuerlig handledning och tillgång till adekvat forskningsmiljö tillförsäkras. Utöver det ska hänsyn tas till universitetets och ämnets behov av kontinuerlig kvalitetsgranskning av projektet.

Introduktion till forskarutbildning

I samband med att den forskarstuderande påbörjar sin utbildning anordnas på initiativ av studierektor en introduktionsdag för doktoranden och dess handledare. Vid introduktionen informeras om vad det innebär att studera på forskarnivå, forskarutbildningens upplägg, kursutbud, regler och rutiner i forskarutbildningen samt doktoranders rättigheter exempelvis vad gäller handledarbyten. Utgångspunkt för dagen är de centrala dokument som finns att tillgå på universitetets och ämnets sidor för forskarutbildning. Vid introduktionen träffar handledare och doktorand forskarutbildningsadministratör där den Individuella studieplanen (ISP) presenteras och diskuteras.

I samband med introduktionen ska studierektor också tillse att nyantagen doktorand erbjuds en mentor (en mer erfaren doktorand) under det första halvåret av doktorandtiden. Syftet med mentorskap är att underlätta för doktoranden att ta upp aktuella frågor och funderingar tillsammans med en mer erfaren kollega.

Forskarutbildningens innehåll

Forskarutbildningen i idrottsvetenskap ska ge goda förutsättningar för att nå målen för doktorsexamen respektive licentiatexamen (se Högskoleförordningen). Utöver den utbildning som sker genom handledning och arbete i forskningsgruppen ska forskarutbildningen inkludera deltagande i kurser, vetenskapliga konferenser och ämnets pågående forskning. Målen och kurskraven anges i den allmänna studieplanen (ASP).

Forskarutbildningskurser

I ämnets allmänna studieplan anges kurskraven för doktorsexamen respektive licentiatexamen. Ämnet ska med tillräcklig frekvens ge de obligatoriska kurserna och andra kurser som kan väljas av doktoranderna. Forskarutbildningskurser anordnas också inom forskarskolor samt av fakulteten och universitetet. Ämnets doktorander ges, i mån av ekonomiskt utrymme, ekonomiskt stöd för att delta i kurser vid andra lärosäten. Före anmälan till kurs vid annat lärosäte gör huvudhandledaren utifrån kursplan och litteraturlista en bedömning av kursens relevans, och doktoranden kontrollerar med ämnesansvarig om medel finns.

Vetenskapliga konferenser

Byggande av och deltagande i nätverk under forskarutbildningen är centralt för kunskapsutvecklingen och den framtida verksamheten. Ämnets doktorander ska därför ges goda möjligheter att delta i såväl nationella som internationella vetenskapliga konferenser. Under utbildningen ska doktoranden presentera sin forskning vid minst en internationell konferens.

Ämnets pågående forskning

Doktorander ska uppmanas att ta del av, och aktivt medverka i, pågående forskning inom ämnet. Detta sker lämpligen genom att doktoranden ingår i en av ämnets forskningsgrupper, samt att doktoranden deltar i ämnets allmänna forskningsseminarier. Dokto-

rande ska också ges möjlighet att ta del av pågående forskning vid andra forskningsmiljöer vid ÖU och vid andra lärosäten, samt forskning som bedrivs utanför Sverige.

Internationalisering

Internationalisering ska vara ett naturligt inslag i forskarutbildningen i idrottsvetenskap. Doktorander ska uppmanas att delta i internationella forskningssammanhang, såsom kurser, konferenser och vistelser vid utländskt lärosäte, för att på så sätt få pröva sin forskning internationellt och börja etablera ett internationellt kontaktnät. Ämnet ska ställa medel till förfogande för dessa ändamål.

Individuella studieplaner

För varje forskarstuderande skall det upprättas och fastställas en individuell studieplan. Den beslutas efter samråd med doktorand och handledare (www.oru.se). Den individuella studieplanen skall bland annat innehålla; en tidsplan för doktorandens utbildning, uppgifter om hur handledningen är organiserad, en beskrivning av de åtaganden i övrigt som doktoranden och fakultetsnämnden har under utbildningstiden, och vad som i övrigt behövs för att utbildningen hela tiden skall kunna bedrivas på ett effektivt sätt.

En individuell studieplan skall upprättas i anslutning till att den forskarstuderande antas till utbildningen, dock senast två månader efter det att studierna har påbörjats. Därefter ansvarar handledaren för att studieplanen uppdateras årligen under hela studietiden.

Rutiner i samband med de individuella studieplanerna:

- I samband med antagning ska handledare och doktorand träffa forskarutbildningsadministratör där den Individuella studieplanen (ISP) presenteras och diskuteras.
- Årligen skickar administratör ut en påminnelse om att en ny ISP ska skrivas för kommande period.
- I de fall där ISP inte inkommer ska administratör meddela studierektor och ämnesansvarig.
- I samband med halvtids- och slutseminarier ska aktuell ISP medsändas underlaget.
- Studierektorer i ämnet gör en särskild granskning i ISP av delar som behandlar årlig uppföljning av de planerade studierna, progression samt delar som behandlar dels hur handledningen fungerat samt hur institutionstjänstgöring fungerat i relation till studierna. I dessa avsnitt är det viktigt att utförlig information finns, särskilt då avvikelser mot planen existerar.
- I samband med att studietiden är slut enligt den Individuella studieplanen ska ämnet på uppdrag av prefekt utreda på vilket sätt den forskarstuderande avser att avsluta sina forskarstudier. För mer information se: dokument Riktlinjer rörande inaktiva doktorander CF 10-41/2010.

Måluppfyllelse

Som underlag för den allmänna studieplanen beslutat av fakultetsnämnden finns en utbildningsbeskrivning. Där ges en närmare beskrivning av hur måluppfyllelsen säkras genom olika utbildningsmoment samt progressionen inom respektive mål. Detta gäller i första hand moment som examineras med prov såsom kurser respektive disputation/examination av avhandling/ uppsats. Utbildningen innehåller också ett antal stödjande moment som erbjuds den forskarstuderande men som inte examineras. Dessa moment anges utförligt i ämnets utbildningsbeskrivning.

Måluppfyllelse följs upp vid planerings-, halvtids respektive slutseminarierna, men berörs även fortlöpande vid ämnets tre olika fora för diskussion om forskning och forskarutbildning – Forskningskollegiet,Handledarkollegiet och Doktorandsamrådet.

Forskningskollegium

Tre gånger per termin möts ämnets forskningskollegium. Kollegiet består av samtliga disputerade i ämnet samt en doktorandrepresentant. Vid forskningskollegiet diskuteras frågor relaterade till forskarutbildningens innehåll, progression avseende måluppfyllelse i utbildningen, kursutbud samt kompetensutveckling av handledare.

Till forskningskollegiet kan såväl handledare som enskild doktorand äska medel för deltagande i forskarutbildningskurser vid annat lärosäte som deltagande i nationella och internationella konferenser. Medel avsätts så att varje forskarstuderande minst en gång under sin studietid presenterar sin forskning vid internationell forskningskonferens.

Handledarkollegium

Handledarkollegiet möts en gång om året. I kollegiet ingår samtliga interna och externa handledare i forskarutbildningen i idrottsvetenskap. Vid handledarkollegiet diskuteras varje antagen forskarstuderande utifrån progression, måluppfyllelse, kurser samt tidsplan i relation till den individuella studieplanen. Även handledarsituationen och eventuella behov av utökat stöd diskuteras.

I de fall där studietiden är slut enligt den individuella studieplanen diskuteras detta först i handledarkollegiet. Därefter genomför ämnet på uppdrag av prefekt en utredning om på vilket sätt den forskarstuderande avser att avsluta sina forskarstudier. För mer information se: dokument Riktlinjer rörande inaktiva doktorander CF 10-41/2010.

Doktorandsamråd

Årligen inbjuder studierektor för forskarutbildningen samtliga forskarstuderande till ett möte där de problem och frågor som uppstår under utbildningens gång ventileras. Rådet blir ett sätt att inhämta doktoranders synpunkter på forskarutbildningen. Information kan också utbytas om förändringar i utbildningen och de regelverk som gäller.

Annan uppföljning

Varje doktorand informeras tidigt om de rutiner som gäller i ämnet om eventuella problem uppstår för doktoranden under utbildningens gång. För det första bör doktoranden vända sig till sin handledare eller ta upp frågor vid doktorandsamrådet. Utöver det finns möjlighet att diskutera med ämnets doktorandrepresentant i forskningskollegiet. Är det frågor som rör problem med handledningssituationen vänder sig doktoranden till studierektor för forskarutbildningen som har ett särskilt ansvar för att tillgodose doktorandens rättigheter. I de fall där studierektor också är handledare kan doktoranden vända sig till ämnesansvarig. Vid frågor som rör undervisning eller annan institutions-tjänstgöring ska doktoranden vända sig till enhetschef.

Forskarutbildningskurser

I ämnet idrottsvetenskap krävs två obligatoriska kurser på 7,5 hp (se allmän studieplan i idrottsvetenskap). Den ena kursen fokuserar på doktorandens breda kunnande i ämnet medan den andra på en djup kunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet. I den allmänna studieplanen anges vilka mål i forskarutbildningen respektive kurs och prov i kurs avser och kriterier för hur måluppfyllelse bedöms finns utarbetade. Kurserna ges vid behov när nya forskarstuderande antas till utbildningen.

Utöver de obligatoriska kurserna krävs beroende på inriktning ett antal valbara kurser (se allmän studieplan). Av dessa kurser är ett valbart block inom vetenskapsteori, forskningsmetodik och forskningsetik som främst avser doktorandens breda kunnande, och ett valbart block inom kurser med relevans för doktorandens forskningsprojekt. Dessa kurser kan väljas inom universitetets breda utbud av ämneskurser eller fakultetsgemensamma kurser, eller kurser vid andra lärosäten. Idrottsvetenskap ger också ett antal kurser i samverkan med andra lärosäten (t ex GIH) och ämnen (t ex pedagogik).

Då kurser väljs i de båda blocken ska doktoranden först samråda med handledare. Handledare samråder därefter med studierektor och ämnesansvarig så det säkerställs att kursen behandlar de mål som anges i den allmänna studieplanen. Ämnet erbjuder dessutom individuella läs- och metodkurser. Det specifika innehållet i dessa kurser utarbetas av handledare utifrån doktorandens behov efter samråd med studierektor och ämnesansvarig.

Kvalitetsgranskningar i forskarutbildningen

En av universitetens uppgifter är att bedriva högkvalitativ forskning och forskarutbildning. För att säkerställa kvaliteten skall de pågående avhandlings- och uppsatsarbetena granskas inom ramen för individuell handledning, forskningsgrupper samt särskilda seminarier. Det primära ansvaret för granskningen ligger på handledarna och forskningsgrupperna. Den forskarstuderande förutsätts delta aktivt i forskningsseminarier och andra anvisade aktiviteter under hela studietiden. Den forskarstuderande rekommenderas vidare att ta tillvara de tillfällen som erbjuds att bevista gästföreläsningar m.m. inom universitetet samt att delta i och medverka vid nationella och internationella

konferenser. Forskarstuderande som är anslutna till forskarskolor bör delta i såväl det egna ämnets som forskarskolans seminarier.

Det är viktigt att säkerställandet av måluppfyllelse också följs upp i en vidare krets. Seminariebehandling av forskningsplaner, halvtidsmanus samt slutmanus skall i första hand vara ett stöd för doktoranden i det fortsatta arbetet, men utöver detta ska seminarierna även ses som ett tillfälle för universitetet och ämnet att fortlöpande kvalitetsgranska doktorandens arbete. Varje kvalitetsgranskningsseminarium inleds med att den forskarstuderande presenterar sitt projekt på ca 10-15 minuter. Syftet är att det utgör ett träningsmoment och en progression avseende målet att doktoranden muntligt ska kunna presentera sin forskning i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt.

Vid granskningarna ska dels forskningens kvalitet granskas, dels ska produkten värderas i relation till målen i forskarutbildningen angivna i den allmänna studieplanen i ämnet. För studerande i idrottsvetenskap antagna till licentiatexamen gäller planerings- och slutseminarium. För studerande antagna till doktorsexamen gäller planerings-, halvtids- och slutseminarium

Planeringsseminarium

Senast inom ett år från antagning ska en forskningsplan skrivas inom ramen för den obligatoriska kursen Idrottsvetenskap ämnesfördjupning 7,5 hp. Texten ska behandlas vid ett planeringsseminarium. Ett särskilt seminarium ska i god tid anmälas av doktorand och handledare till forskarutbildningsadministratören för bokning av lokal och offentliggörande av seminariet inom ämnet.

Forskningsplanen bör innehålla kunskapsläge inklusive metodöversikt, teoretisk översikt, formulering av syften och frågeställningar, planerad metod, forskningsetiska överväganden, förväntade resultat, beskrivning av studieobjekt, studiens design, tidsplan samt avhandlingens/ uppsatsens disposition.

Omfattningen av texten bör vara cirka 10-15 sidor. Texten ska behandlas vid ett så kallat planeringsseminarium, där diskutanter i normalfallet hämtas från ämnets forskare och forskarstuderande. Texten ska finnas tillgänglig två veckor före seminariet.

Halvtidsseminarium

Ett halvtidsseminarium ska genomföras då minst halva avhandlingsdelen av doktorandtiden genomförts. Vid detta tillfälle presenteras och diskuteras de texter som doktoranden hittills producerat. Texten ska dessutom innehålla ett tydligt framåtsyftande fokus. Vid seminariet bjuds en extern diskutant in för att kommentera arbetet. Handledare ansvarar för att lämplig diskutant vidtalas. Ett särskilt seminarium ska i god tid anmälas av doktorand och handledare till forskarutbildningsadministratören för bokning av lokal och offentliggörande av seminariet inom ämnet. Manus skall finnas tillgängligt minst tre veckor före seminariet. Såväl det genomförda som planerade avhandlingsarbetet ska

granskas i relation till examensmålen och kommentarer dokumenteras på särskild blankett tillgänglig på ämnets sida för forskarutbildning.

Slutseminarium

Varje avhandlings- eller uppsatsmanus skall läggas fram för ventilering vid ett särskilt slutseminarium, varvid en diskutant bjuds in för att kommentera och granska arbetet i relation till målen i forskarutbildningen. Vid seminariet ska alla delar av avhandlingen finnas med, företrädesvis i tänkt slutlig form. Begränsade delar kan vara i en preliminär form. Doktorand som vill ta upp sitt manus till slutseminarium skall kontakta sin handledare och få godkännande för detta. Huvudhandledare ansvarar för att lämplig diskutant utses och vidtalas. Doktoranden skall sedan i god tid anmäla slutseminarium till forskarutbildningsadministratören för bokning av lokal och offentliggörande av seminariet inom ämnet. Manus skall finnas tillgängligt minst tre veckor före seminariet.

Till slutseminariet skall förutom egna handledare och diskutant ytterligare minst en person inom handledarkollegiet bedöma om den forskarstuderande skall rekommenderas att examinera sin uppsats eller disputeras för doktorsexamen. Utgångspunkten för granskningen är målen i forskarutbildningen, och till hjälp för forskarstuderande och handledare bifogas en checklista inför slutseminarium (bifogat i slutet av detta dokument). I anslutning till seminariet diskuterar handledare, granskare och doktorand det fortsatta arbetet och kommentarer dokumenteras på särskild blankett tillgänglig på ämnets sida för forskarutbildning.

Rutiner för uppföljning av problematiska planerings-, halvtids- samt slutseminarier

Vid seminarierna inträffar i undantagsfall att den framlagda texten bedöms som problematisk i termer av kvalitet, måluppfyllelse eller genomförbarhet. Nedan följer de rutiner som gäller i sådana fall:

1. Doktorand och handledare skall i samband med seminariet uppmärksammas på vad som utgör problemet.
2. Uppföljning av texten skall på handledares initiativ göras senast sex månader efter seminariet.
3. Vid problem på planerings- samt halvtidsseminarium skall ämnesansvarig inför uppföljningstillfället tillsätta ytterligare en läsare från ämnet.
4. Vid problem på slutseminarium skall behovet av utökat handledarstöd eller tillsättande av läsgrupp utredas på initiativ av ämnesansvarig.
5. Ytterligare seminarier av mer informell karaktär kan anordnas vid behov på initiativ av handledare eller ämnesansvarig.
6. Om allvariga problem kvarstår sex månader efter planeringsseminarium skall handledare och forskningskollegium överväga om doktoranden ska avrådas från fortsatta studier.
7. Om allvariga problem kvarstår sex månader efter halvtidsseminarium för avhandling skall ämnesansvarig och forskningskollegium överväga om doktoranden ska rådas att avsluta sina studier vid licentiatexamen.

8. Om allvarliga problem kvarstår sex månader efter slutseminarium skall ämnesansvarig bedöma om doktoranden fortfarande är i behov av fortsatt utökad handledarstöd.

Doktoranden skall i de olika stegen ges möjlighet att ge synpunkter och uttrycka önskemål.

Plagiatkontroll

Som en del i kvalitetsgranskningarna i utbildningen så ska plagiatkontroll genomföras på kappa vid sammanläggningar eller manus vid monografier. Doktoranden ansvarar för att texten i samband med slutseminariet skickas in för granskning. Doktoranden kontaktar studierektor för information om vart texten skickas. Stöd ges av forskarutbildningsadministratör. Svaret granskas av ämnesansvarig eller den ämnesansvarig utser. Vid eventuella oklarheter avseende resultatet av analysen kommunicerar ämnesansvarig med handledare.

Plagiatkontroll görs också på samtliga inlämningsuppgifter i forskarutbildningskurser som ämnet ger. Ansvaret för kontrollen ligger på respektive kursansvarig.

Avhandlingens form

Doktorsavhandlingen kan utformas antingen som ett sammanhängande verk (monografiavhandling) eller som en sammanläggning (sammanläggningsavhandling) av vetenskapliga texter som den forskarstuderande har författat ensam eller gemensamt med annan person.

Med monografi avses en doktorsavhandling som författats som en enhet och i regel har formen av en sammanhållen undersökning av ett specifikt ämne. Monografins omfattning bör inte understiga 150 sidor och inte överstiga 250 sidor. Monografien ska författas på engelska, svenska, norska eller danska.

En sammanläggningsavhandling består av tre till fem delarbeten som tillsammans med en 'kappa' utgör en doktorsavhandling inom ett sammanhängande problemområde. Av delarbetena förväntas minst två antingen vara publicerade eller accepterade i vetenskapliga tidskrifter med refereeförfarande. Övriga delarbeten kan vara inskickade (submitted) till vetenskapliga tidskrifter, i manus, bokkapitel, eller forskningsrapporter. Det är tillåtet att medförfattare, såväl handledare som andra deltar i de olika artiklarna. Dock måste de individuella insatserna tydligt gå att särskilja vid examinationen. För forskarstuderande med didaktisk inriktning rekommenderas att ett delarbete är ensamförfattat.

Doktorander och handledare ska också vara vaksamma på oseriösa tidskrifter eller förlag, så kallade, 'predatory journals'. Stöd för kontroll av tidskrifter ges av universitetsbiblioteket. Kappan kan skrivas på engelska eller svenska. Medel avsätts för språkgranskning av kappa skriven på engelska.

I de fall en avhandling skulle avvika från de rekommenderade riktlinjerna ska avhandlingen i fråga tas upp till diskussion i forskningskollegiet i god tid före slutseminariet. Huvudhandledare ansvarar för att en sådan diskussion initieras.

Licentiatuppsatsens form

Den vetenskapliga uppsatsen kan utformas antingen som ett sammanhängande verk (monografi) eller som en sammanläggning (sammanläggningsuppsats) av flera vetenskapliga texter som den forskarstuderande har författat ensam eller gemensamt med annan person.

Med monografi avses en Licentiatuppsats som författats som en enhet och i regel har formen av en sammanhållen undersökning av ett specifikt ämne. Monografins omfattning bör inte understiga 100 sidor och inte överstiga 175 sidor. Monografen ska författas på engelska, svenska, norska eller danska.

En sammanläggningsuppsats består av två delarbeten som tillsammans med en 'kappa' utgör en uppsats inom ett sammanhängande problemområde. Vid sammanläggningsuppsats förväntas minst ett av delarbetena vara publicerad eller accepterad i en vetenskaplig tidskrift med refereeförfarande. Den andra artikeln kan vara inskickad (submitted) till vetenskaplig tidskrift, i manus, bokkapitel, eller forskningsrapport. Det är tillåtet att medförfattare, såväl handledare som andra deltar i de olika artiklarna. Dock måste de individuella insatserna tydligt gå att särskilja vid examinationen. Kappan kan skrivas på engelska eller svenska. Doktorander och handledare ska också vara vaksamma på oseriösa tidskrifter eller förlag, så kallade, 'predatory journals'.

Framställning av doktorsavhandlingar och licentiatuppsatser

Doktorsavhandling

Doktorsavhandling i idrottsvetenskap ska utformas med universitetets avhandlingsmall. Avhandlingen ingår i ämnets serie *Örebro Studies in Sport Sciences*. Universitetet bekostar tryckning i bokform av avhandling i det antal exemplar som har beslutats centralt.

Licentiatuppsats

Licentiatuppsats i idrottsvetenskap ska utformas med universitetets avhandlingsmall. Uppsatsen ingår i ämnets serie *Örebro Studies in Sport Sciences*. Universitetet bekostar tryckning i A4-format av uppsatsexemplar till examinator och opponent samt två exemplar för arkivering efter att uppsatsen är godkänd (se Riktlinjer och checklista inför framställning av vetenskaplig uppsats)

Disputation och licentiatseminarium

Disputation

Disputation ska äga rum vid något av universitetets campus om inte särskilda skäl motiverar annat. En opponenter med lägst docentkompetens utses, och en betygsnämnd med i normalfallet tre ledamöter, varav minst en ledamot måste ha professorskompetens. Övriga ledamöter ska ha lägst docentkompetens. Förutom det som gäller i enlighet med Örebro universitets regler för forskarutbildning gäller följande riktlinjer i ämnet idrottsvetenskap.

Enligt Örebro universitets regelverk ska minst en ledamot av betygsnämnden vara extern universitetet. Ambitionen i idrottsvetenskap är dock att två ledamöter är externa men att det avgörande är att samtliga ledamöter har en god kompetens inom avhandlingens område. Det innebär att vid sökande av betygsnämnd ska handledare i första hand försöka finna en ledamot från universitetet samt två externa. Om det p.g.a. jäv är svårighet att finna lämpliga externa så kan två ledamöter från universitetet och en extern sökas. I undantagsfall används tre externa ledamöter. Det är tillåtet att högst en person som deltagit i granskning vid halvtids- eller slutseminarium fungerar som ledamot i betygsnämnden. Ordförande vid disputationen ska vara en icke jävig professor eller docent vid Örebro universitet. Handledare ska vidtala ordförande eller annan lärare vid Örebro universitet om att vara beredd att på kort varsel fungera som reserv om någon betygsnämndsledarmot skulle utebli.

Vid planeringen inför disputation måste jävsförhållanden beaktas, i synnerhet gäller det utseende av betygsnämnd. I betygsnämnden får inte en person ingå som har en relation till handledare eller doktorand som kan påverka bedömningen, exempelvis genom samförfattande eller annat nära forskningsarbete. Som riktlinjer för jävbedömningen kan förutom det som anges i förvaltningslagen vara att:

- Jäv föreligger vid vetenskapligt samarbete och samproduktion som ägt rum under den senaste 5-årsperioden. En gemensam artikel är tillräckligt för att räknas som samproduktion.
- Jäv kan föreligga under en längre tid än fem år om ett nära samarbete förekommit.
- Doktorand- och handledarförhållande bedöms som jäv oavsett hur lång tid tillbaka samarbetet ägt rum.
- Undantag från 5-årsregeln kan göras vid samarbete i form av multicenterstudier, vilket bedöms från fall till fall.

Förslag om disputation ska vara fakulteten tillhanda senast två månader innan disputation. Dessförinnan ska samråd ha skett inom ämnet genom att huvudhandledare senast tre månader innan disputation lämnar förslag på betygsnämnd och opponenter till ämnesansvarig. Vid behov rådgör ämnesansvarig med forskningskollegiet. Efter samråd läm-

nar huvudhandledare förslag till prefekt. I regel ansvarar huvudhandledare för att söka och kontakta ledamöter i betygsnämnd och opponent. Då beslut om betygsnämnd fattas först senare, behöver det i de inledande kontakterna framgå att betygsnämndens sammansättning ska genomgå kollegial diskussion samt beslut inom fakulteten.

Om en betygsnämndsledarmot får akut förhinder följs följande rutin:

- först undersöks möjligheten att den ledamot som har förhinder deltar i disputationen via internet,
- om det inte går undersöks möjligheten att den person som utsetts till ordförande alternativt den person som tillfrågats som ersättare går in istället för den ordinarie ledamot som fått förhinder,
- om inte heller det är möjligt ställs disputationen in.

Licentiatseminarium

Licentiatuppsats ska ventileras vid ett uppsattsseminarium. En docent eller professor från institutionen är ordförande för uppsattsseminariet. Vid seminariet granskas uppsatsen av utsedd opponent och examinerator. Opponenten ska vara extern sakkunnig med doktorsexamen. Examinerator, som utses av prefekt, ska i normalfallet vara en lärare med goda ämneskunskaper med lägst docentkompetens vid Örebro universitet. Vid planeringen inför examination måste jävsförhållanden beaktas. Opponent eller examinerator bör inte vara en person som har en relation till handledare eller doktorand som kan påverka bedömningen, exempelvis genom samförfattande eller annat nära forskningssamarbete. Riktlinjer för jävsbedömning se avsnittet om disputation ovan.

Förslag om examination ska senast en månad innan planerat licentiatseminarium skickas till forskarutbildningsadministratör för beslut av prefekt. Mer information finns i dokument som anger riktlinjer inför licentiatseminarium som finns på ämnets hemsida för forskarutbildning.

Dessförinnan ska samråd ha skett inom ämnet genom att huvudhandledare senast två månader innan examination lämnar förslag på examinerator och opponent till ämnesansvarig. Vid behov rådgör ämnesansvarig med forskningskollegiet. I regel ansvarar huvudhandledare för att söka och kontakta examinerator och opponent. Då beslut om examinerator och opponent fattas först senare, behöver det i de inledande kontakterna framgå frågan ska genomgå kollegial diskussion samt beslut av prefekt.

Om examinerator eller opponent får akut förhinder följs följande rutin:

- först undersöks möjligheten att den som har förhinder deltar via internet,
- om det inte är möjligt ställs uppsattsseminariet in.

Examinerator kan vid seminariet begära kompletteringar, dessa ska då inkomma inom tre veckor.

Doktoranders inflytande över utbildningen

Doktorander ska ha inflytande över sin utbildning, och möjligheter att påverka utbildningen ska ges både till doktoranderna individuellt och till doktorandkollektivet.

Det individuella inflytandet utövas främst i de frågor som rör den egna avhandlingen. Ett mål för forskarutbildning är att utveckla vetenskaplig självständighet, och samarbetet mellan doktorand och handledare ska präglas av en sådan strävan. Handledarnas uppgift är därmed att vägleda och stödja doktoranden i de beslut som tas i olika skeden av avhandlingsarbetet. Doktoranden ska också ha inflytande över den övriga utbildningen, exempelvis gällande kurser, deltagande i konferenser, nätverk och liknande.

Doktorandernas kollektiva inflytande utövas främst genom att doktoranderna har en representant i ämnets forskningskollegium, där forsknings- och forskarutbildningsfrågor diskuteras och beslutas. Kollektivt inflytande utövas även genom de doktorandsamråd som studierektor håller årligen, till vilka hela doktorandkollektivet bjuds in. Örebro universitets studentkår har dessutom en doktorandsektion som representerar universitetets samtliga doktorander i olika beslutande organ samt i frågor som gäller forskarutbildning.

Jämställdhet i forskarutbildningen

Ämnet ska aktivt sträva efter jämställdhet mellan kvinnor och män i forskarutbildningen. Jämställdhetsaspekter ska beaktas i forskarutbildningens olika led och frågor.

- Vid nyantagning av doktorander ska processen vara könsmedveten. Kvinnor och män ska bedömas utifrån samma grunder. Könsbalans i doktorandgruppen ska eftersträvas, vilket innebär att rådande obalanser ska beaktas vid antagning.
- Både män och kvinnor ska vara handledare, och även på denna punkt ska ämnet agera könsmedvetet och eftersträva balans.
- Kvinnliga och manliga doktorander ska ha tillgång till ekonomiskt stöd från ämnet i samma utsträckning. För att säkra att så sker, ska ämnet årligen följa upp och tillkännage hur de medel som kommit doktorander tillgodo fördelar sig mellan kvinnor och män.
- Jämställdhet ska vara ett innehåll i de obligatoriska kurserna i ämnet.

Frågan om jämställdhet i forskarutbildningen behandlas också som en särskild punkt på ämnets handledarkollegium.

Arbetslivsperspektiv i utbildningen

I forskarutbildningen i idrottsvetenskap är ett arbetslivsperspektiv centralt, inte minst för att många som genomgår forskarutbildning kan komma att arbeta utanför akademien inom skola, idrottsrörelse, friluftorganisationer eller olika myndigheter.

Inom ramen för forskarutbildningen ges därför möjligheter att presentera sin forskning också på mer populärvetenskapliga sätt vid fakultetsgemensamma konferenser såsom Nobel day festivities eller på externa konferenser såsom idrottslärarkonvent eller andra professionsinriktade organisationer. Doktorander med tjänst erbjuds också att undervisa vid ämnets grundutbildningsprogram och möjligheter ges att genomföra universitetspedagogiska kurser vid universitetet som är viktiga för den pedagogiska meriteringen för tjänster inom högskola och universitet.

I samband med det årliga handledarkollegiet diskuteras särskilt de forskarstuderande som har mindre än ett år kvar på sin studietid för att tydliggöra stödjande utbildningsmoment kopplade till ett kommande arbetsliv. I första hand ligger detta ansvar som det anges i individuella studieplanen på handledare som ska diskutera frågor om karriärplanering och forskningsansökningar med doktoranden. Ämnet genomför dessutom en workshop med samtliga doktorander med mindre än ett år kvar, där gemensamma frågor om att söka tjänster, att vara ung forskare i akademien samt varje doktorands egna funderingar om karriärplanering ventileras. Vid workshopen diskuteras vetenskaplig litteratur som behandlar frågan om att vara en så kallad 'early career researcher' (ECR).

Utvärdering av forskarutbildningen

Ämnet ska följa upp och utvärdera forskarutbildningen såväl under pågående utbildningstid som efter avslutad utbildning.

En årlig uppföljning och utvärdering av de olika momenten i utbildningen, inklusive handledning, sker och dokumenteras inom ramen för den individuella studieplanen. Utöver denna rekommenderar ämnet att handledare och doktorand kontinuerligt för samtal om handledningen. På så sätt kan problem identifieras i ett tidigt skede.

Uppföljning och utvärdering av den pågående forskarutbildningen sker även inom ramen för de kurser som ämnet ger, då dessa utvärderas, samt vid de doktorandsamråd som studierektor håller.

Utvärdering av forskarutbildningen efter avslutad utbildningstid sker genom att ämnesansvarig eller studierektor tar kontakt med de examinerade doktorerna vid två tillfällen:

- I samband med att forskarutbildningen i sin helhet har färdigställts,
- två år efter det första utvärderingstillfället.

Doktorerna ombes då besvara en skriftlig utvärdering. Resultatet av utvärderingarna diskuteras årligen vid handledarkollegiet. Utöver det utvärderas årligen nedladdningar och citeringar av ämnets avhandlingar och licentiatuppsatser för att få syn på hur den forskning som produceras inom ramen för forskarutbildningen används.

Bilaga 1. Checklista för forskarstuderande och handledare inför slutseminarium

Kurser:

- Idrottsämnets traditioner och ämnesområden 7,5 hp
- Idrottsvetenskap – ämnesfördjupning 7,5 hp
- Kurs/er inom vetenskapsteori, forskningsmetod och forskningsetik
- Övriga valbara kurser enligt allmänna studieplanen

Avhandlings/ uppsatsarbete:

- Forskningsplan - planeringsseminarium
- Halvtidsseminarium (endast doktorsexamen)

Övrigt:

- Underlag för kommande beslut till disputation eller examination där huvudhandledare redogör för doktorandens insats i arbetet om något delarbete eller avhandlingen som helhet är författad med annan person.
- Eventuell etikansökan samt beslut om etikprövning har granskats av ämnesansvarig eller den ämnesansvarig utser.
- Den studerande har i avhandlingen eller uppsatsen redovisat för hur forskningen bidrar till områdets och ämnets kunskapsutveckling.
- Den studerande har i avhandlingen eller uppsatsen redovisat vilket behov om ytterligare kunskap som föreligger inom det valda området.
- Den studerande har i avhandlingen eller uppsatsen diskuterat konsekvenser och eventuell inverkan av avhandlingens resultat för sammanhang utanför det omedelbara forskningsområdet.
- Den studerande har i avhandlingen eller uppsatsen en forskningsetisk diskussion i relation till det egna projektet om vilka forskningsetiska överväganden som gjorts under projektets gång.
- Den studerande har i avhandlingen eller uppsatsen diskuterat styrkor och svagheter i det valda forskningsprojektet.
- Den studerande har presenterat sin forskning såväl i nationella som internationella sammanhang
- Den studerande har kontinuerligt deltagit i forskningsgrupp eller forskningsmiljö.